

λων αὐτῆς, τὸν Ἀντιφῶντα, ὃς ἔπασε (τὸ 412) θῦμα τῆς ἀντιστάσεως τῶν δημοκρατικῶν κατὰ τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος· ἀλλὰ τότε διέλαμψε τοῦ Λυσίου ἡ εὐφυΐα, καὶ ἅμα ὁ Ἰσοκράτης ἠνέωξε τὴν Σχολὴν ἐκείνην, ἐξ ἧς, ὡς ἀπὸ Δουρείου ἵππου, πολλοὶ διάσημοι ῥήτορες καὶ ἱστορικοὶ ἐξεπήδησαν. Ὁ Σωκράτης τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῶν Ἀθηναίων ἔπασε θῦμα τυφλοῦ παροξυσμοῦ τοῦ δήμου· ἀλλὰ κατέλιπε διαδόχους ἐαυτοῦ τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Πλάτωνα, ὅπως ἀναλάβωσι τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τῶν πολιτῶν, καὶ μεγαλύνωσι καὶ ἀναπτύξωσι τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἀρχάς. Αἱ ὥραιαι τέχναι διετέλουν προαγόμεναι, καὶ οὐ μόνον ἐκαλῶπιζον τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ καὶ μετεδίδοντο τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἑλλάδος, ἐμψυχούμεναι ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις κατὰ τὸν ποιητὴν Τιμόθεον ἦν «Ἑλλάδος Ἑλλάς», τουτέστιν ἐστία πάσης παιδείσεως ³⁴).

Ἔστιν ἄρξ, κύριοι, πλειόνων λόγων ἀνάγκη, ὅπως ἐπιδείξω ὑμῖν τὴν ἀνεξάντλητον ἐκείνην ἰσχύν, ἐν ᾗ ἀδιαλείπτως ἀνεπτύσσετο ἡ Ἑλληνικὴ μεγαλοφυΐα ἐν ταῖς δυσημερίαις καὶ ἐν ταῖς εὐημερίαις τῆς πολιτείας, καὶ ὅποια σωτήρια παραδείγματα ἐκληροδότησεν ἡμῖν; Βεβαίως ἐν καιροῖς τοιούτοις, ἐν οἷς δεινὴν αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην ἠθικῆς τινος παραφυβίας, οἷαν ἐκ μόνων τῶν μαθημάτων τῆς ἱστορίας ἔχομεν ἀρύσασθαι, οὔτε ἐπιλανθάνομαι οὔτε παραγνωρίζω τὰς ἐνθαρρυντικὰς σελίδας τῆς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἱστορίας. Ἡ Γαλλία, ἥτις ἐν ἔτει 1526 οὐκ ἀπέδεχετο τὰς παραχωρήσεις τοῦ αἰχμαλώτου τοῦ Καρόλου Ε' μετὰ τὴν ἐν Παυῆς ἡττάν· ἡ Γαλλία, ἥτις ἐν Denain ἐπηνώρθωσε τὰ ἐν Ramillies καὶ ἐν Malplaquet ἀτυχήματα· καὶ πρὸ πάντων, ἡ Γαλλία, ἥτις ἐν ἔτει 1792 καὶ 1793 ἀνέστη, ὡς ἄνθρωπος εἷς, ὅπως δι' ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεως ἀπωθήσῃ τὴν εἰς τὴν χώραν αὐτῆς ἐπιδρομὴν, προσφέρει εἰς τὴν ἡμετέραν ἀμιλλαν θαυμαστά φιλοπατρίας παραδείγματα. Ἀλλ' ἐπέκειντο τῶν ἐθνικῶν τούτων ἐποχῶν, ἐπὶ θεάτρου ἀπωτέρου, καὶ τοὶ μακρὰ ὑπάρχουσιν αἱ ἀποστάσεις καὶ αἱ κοινωνικαὶ διαφοραὶ, πολιτικαὶ τε καὶ θρησκευτικαί, ἐπιδείκνυνται ἡμῖν οἷον ὑπερτάτη τις φιλοπατρία, συνάπτουσα ἡμᾶς πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ κατ' ἐξαιρέσιν πρὸς τὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων, τῶν ἀληθινῶν ἡμῶν προγόνων, τῶν ἀθανάτων ἡμῶν διδασκάλων ἐν τῇ σπουδῇ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἐξ ἐκείνων

ὁμοίως διδασκόμεθα εὐχαρίστως, τίνι τρόπῳ σταθερὰ καὶ ἰσχυρὰ διάνοια δύναται καταπολεμεῖν τὰς φαντασιοπληξίας καὶ τὰ ὄνειροπολήματα τοῦ πνεύματος, ὡς καὶ τὰς ἀθυμίας τῆς καρδίας, τίνι τρόπῳ ἡ γενναϊότης δύναται ἐπανορθῶσαι τὰ γεγονότα πλημμελήματα, ἀντιστῆναι πρὸς τὰς πλημμερίδας τῆς δυσπραγίας, καταδαμᾶσαι τὴν ζήλοτυπίαν τῶν ἀντιζήλων δυνάμεων, διατηρῆσαι ἢ ἀνακτήσασθαι τὸν πατρῷον πλοῦτον, τὴν πατρῷαν τιμὴν, τὴν πατρῷαν ἐμπειρίαν καὶ ἀρετὴν, ἐφ' ᾗ δικαίως ἡ πατρίς ἡμῶν ἀποσεμνύνεται. Τούτων οὖν ἕνεκα συνεκάλεσα ὑμᾶς ἐνταῦθα, ὅπως παραδοθῆτε εἰς μελέτας, αἰτινές εἰσι πλέον τι καὶ κρεῖττον ἢ εὐγενῆς τις βεμβόαπμός· διότι ἐνισχύουσι τοὺς περὶ ταύτας σπουδάζοντας εἰς τοὺς ἐπιπόνους ἀγῶνας, οὗ· ἡ τῆς πατρίδος εὐκμερία ἐπιβάλλει πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις *).

E. EGGER.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΙΕΡΕΜΙΟΥ Γ',

(1727.)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΗ *) ΠΑΡΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ,

βιβλιοφύλακος τῆς Μ. Πατρίας, τοῦ Γ. Σχολῆς.

Τῆς προσεχῆς, σὺν Θεῷ, ἀρξαμένης ἐκδόσεως τοῦ Ἀπανθίσματος τῶν Νεοελληνικῶν Ἀνεκδότων θεωρηθῆτω ὡς πρόδρομος ἡ περὶ τῶν δογμάτων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πραγματευομένη αὕτη ἐγκύ-

*) Σ. ΠΑΝΔΑ. Τὸν ἀνωτέρω σοφὸν ἄμα δὲ καὶ κατανυκτικὸν λόγον τοῦ ἐπιφανοῦς ἑλληνιστοῦ καὶ φίλου τῆς Ἑλλάδος Κ. Ε. Egger θέλουσιν ἐπεξελεῖται προθύμως, δὴν ἀμφιδέλλομεν, οἱ ἀναγνώσται τῆς «Πανδώρας», οὐ μόνον ὅπως διδάχθωσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως θαυμάσωσι τὴν καρτερικὴν Γαλέτην, ὃς τις μεταξὺ τοῦ φρικώδους πολέμου καὶ τῶν φρικωδεστέρων ἐμφυλίων στάσεων τῶν λυμαινομένων τὴν περισπούδαστον αὐτοῦ πατρίδα, φιλοσοφεῖ ἀτάραχος περὶ τῆς προγονικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ ἀναζητεῖ ἐν αὐτῇ παραφυβίαν, «ἀναρχεστάτης οὐσης καὶ μόνης διδασκαλοῦ τοῦ δύνασθαι τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γενναίως ὑποφέρειν, τῆς τῶν ἀλλοτρίων περιπεισιῶν ὑπομνήσεως.» Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἀρετῆς ταύτης ἔχει καὶ ἑτέραν ἡ ἱστορία, κατὰ τὸν αὐτὸν Πολύβιον, τὴν ἐξῆς, ὅτι «μηδεμία ἐτοιμοτέρα ἵστι τοῖς ἀνθρώποις διόρθωσις, τῆς τῶν προγεγενημένων πράξεων ἐπιστήμης,» ἀφ' ἧς ὁμῶς κατὰ δυστυχίαν οὐδέποτε ἴσως ὠφελήθησαν τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὰ τὰ εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ ἀναβάντα, κατὰ τὴν διεξαγωγὴν ἰδίως τῶν τῆς πολιτείας. Οὔτε πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, οὔτε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, οὔτε πρὸς τοὺς Γάλλους, οἱ τινες καὶ αὐτοὶ ἀποροῦσι σήμερον διὰ τί ἀνέτρεψαν τὴν βασιλείαν τοῦ Καρόλου, διὰ τί ἀπέδιωξαν τὸν Φίλιππον, διὰ τί κατέλυσαν τὴν δημοκρατίαν καὶ διὰ τί ἐπέβαλον εἰς τὴν τράχηλον αὐτῶν αὐτοκράτορα, ἐχρησάμευσέ ποτε ἀντὶ παραδείγματος ἡ τῶν γεγενημένων μνήμη. Φαίνεται ὅτι ἐπὶ πολιτικῆς «οἱ ἄνθρωποι, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἰώσηπος, πρὸ πείρας τῶν δεινῶν οὐ συνίσσι τὸ συμφέρον· ἀλλ' ὅταν ἐν τινι κακῷ γεγόμενοι τύχῃσι, τότε γνωσιμαχόμενοι, ἢ μὴδ' ὅλως βλαβέντας ἀμείνον ἦν ποιεῖν, ταῦτα ὑστερον ζημιωθέντες αἰροῦνται,» καὶ ὅτι ἡ τῶν ἄλλων πείρα εἶναι πρὸς τὰ πάθη αὐτῶν ὅλως ἀνεφελής.

**) Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Φιλολ. Συλλόγῳ Πιερὶς (Κων/πόλεως)

³⁴) Ἐν τῇ κανονικῇ τοῦ Εὐριπίδου ἐπεγέγραπτο τὸδε τὸ ἐπίγραμμα, Τιμοθέου τοῦ μελοποιῆσαι ποιήμα. Ἰδε Βιογραφ. οὐς Ἑλλήνας, ἐκδοσις Westermann, σελ. 135.

Μνημα μὲν Ἑλλὰς ἔπασ' Εὐριπίδου, ὁστέα δ' ἴσχει

γῆ Μαικιδῶν· τῇ γὰρ δέξαστο τέρεμα βίου.

πατρίς δ' Ἑλλάδος Ἑλλάς, Ἀθῆναι· πλεῖστα δὲ Μούσαις

τέρψας ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει.

κλίος, ἦν τῷ 1727 ἀπέλυσεν ὁ τότε τῆς ὀρθοδό-
ξου ἐκκλησίας εὐκλεῶς οἰκονομῶν Ἱερεμίας Γ' ὁ
Πάτριος. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἀντεγράψαμεν ἐξ
ἀνέκδοτου κώδικος, ἀποκειμένου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ
τοῦ οἰκουμένου Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', ἐν δὲ τῷ
κώδικι σημειοῦται ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ ἀοιδίου
Μεγάλου ἐκκλησιάρχου Νικολάου Κριτίου καὶ περὶ
μὲν τούτου οὐδὲν λέγομεν· εἰπώμεν δὲ ὅ,τι περὶ Ἱε-
ρεμίου Γ' ἐξευρεῖν ἠδυνήθημεν.

Ἱερεμίας Γ', ὁ Πάτριος, διακοσιοστὸς δέκατος
πρῶτος ἀπὸ Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου ἀρχιεπίσκο-
πος Κωνσταντινουπόλεως, ἐγεννήθη [ἐν τῇ νήσῳ
Πάτμῳ] περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἐκα-
τονταετηρίδος, ἄγνωστον δὲ ποῦ ἐξεπαιδεύθη κατὰ
πρῶτον. Τοῦτο μόνον γινώσκουμεν περὶ αὐτοῦ ὅτι
ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Καισαρείας τῆς ἐν Καπ-
παδοκίᾳ. Καὶ ὅτι μὲν ἦν τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἱε-
ρᾶς παιδείας ἐγκρατὴς μαρτυρεῖ Δημήτριος ὁ Προ-
κοπίου λέγων ¹⁾, ὅτι ὁ Ἱερεμίας ἦν ἀνὴρ «εὐσεβεὶς
τε καὶ τρόπων χρηστότητι σεμνυνόμενος, καὶ τῆς
ἐλληνικῆς γλώσσης εἰδήμων, καὶ τῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς παιδείας ἐμπειρότατος, ἀνιχνεύων τὸν νοῦν ταῖς
θείαις γραφαῖς καὶ μελετῶν τὰ συγγράμματα τῶν
ἁγίων πατέρων, ἐφ' ὧν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ
διδασκαλίας ἠρανίζετο, διδάσκων τὸν λόγον τῆς εὐ-
σεβείας, καὶ βίον διάγων ἀμεμπτον καὶ θεάρεστον.»

Ὁ Ἱερεμίας ἐποίμανε τὴν ἐπαρχίαν Καισαρείας
μέχρι τῷ 1716 ὅτε, ἐξωσθέντος Κοσμᾶ Γ' τοῦ ἀπὸ
Ἀλεξανδρείας, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερεῖς
ἀναβιβάζουσιν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ψήφῳ
καὶ δοκιμασίᾳ συνοδικῇ τὸν Ἱερεμίαν, τρίτον ἐν πα-
τριάρχεις Κωνσταντινουπόλεως αὐτῷ τῷ ὀνόματι
καὶ εὐδοκιμήσαντα ἐν πᾶσι ²⁾.

Πόσα ἔτη διώκησεν ὁ Ἱερεμίας τὴν ἐπαρχίαν τῆς
Καισαρείας ὡς καὶ πότε ἐξελέχθη ταύτης μητροπο-
λίτης οἱ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ συνοδικοὶ Κώδικες οὐ-
δὲν λέγουσι, μόνον δ' ἐν αὐτοῖς δύο πράξεις ἐπὶ τῆς
πατριαρχείας αὐτοῦ εἰσι κατεστρωμέναι. Τὰ δὲ
λοιπὰ ἐπ' αὐτοῦ πρακτικὰ κατεστράφησαν κατὰ
τὰς ἐν ἔτει 1720 καὶ 1739 γενομένας πυρκαϊάς,
διὸ καὶ οἱ τῆς ἐποχῆς ταύτης κώδικες ἀρχονται
ἀπὸ τοῦ 1739.—Ὅθεν οὐδεμίαν εἰδήσιν παρέχουσιν
ἡμῖν οὐδὲ περὶ τῆς ἐποχῆς ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἀνήχθη
εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάν-
της ³⁾ ἐν τῷ Θ' βιβλίῳ τῶν εἰς δώδεκα ἐκκλησια-
στικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτοῦ ὀρίζει μῆνα τῆς ἐκλό-
γης αὐτοῦ τὸν Αὐγούστον. Ἐν δὲ τῷ Κώδικι τοῦ
Κριτίου εὐρηται πράξις ἐπιγραφομένη· Ἐνώσεως

γράμμα πατριάρχου μετὰ ἀρχιερέων γεγονὸς ἐπὶ
τοῦ Ἱερεμίου πατριάρχου, ἐν ἔτει 1716, μηνὶ Σε-
πτεμβρίῳ. Ἐκ δὲ τούτου μανθάνομεν, ὅτι ὁ Ἱερε-
μίας ἀναβιβάσθη ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῷ
1716 κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου, ἡ ἀρχὰς Σεπτεμ-
βρίου. Ὅτι δὲ εἶναι λελανθασμένη ἡ χρονολογία τοῦ
Βεντότη ⁴⁾ ὀρίζοντος ὡς ἔτος τῆς πατριαρχεύσεως
τοῦ Ἱερεμίου τὸ 1715, δείκνυσιν οὐ μόνον ὁ τοῦ
Κριτίου αὐτόγραφος Κώδικς ⁵⁾, ἀλλὰ καὶ ὁ Κομνη-
νὸς Ὑψηλάντης ⁶⁾, ὅστις ἐστὶν ἀξιοπιστότατος ὡς
κάλλιον παντὸς συγχρόνου αὐτῷ διὰ τὸ τῆς θέσεως
ἐπιφανὲς ὢν εἰς θέσιν ἵνα γινώσκῃ τά τε ἐκκλησια-
στικὰ καὶ πολιτικὰ τῆς ἐποχῆς· ἄλλως τε τὴν κα-
λὴν βίβλον, ἣν ὁ πολυμαθὴς ἀρχιμανδρίτης Γερμα-
νὸς ὁ Ἀφθονίδης ἐσχάτως τύποις ἐξέδοτο ⁷⁾ εὗρον
πανταχοῦ ἐν ταῖς χρονολογίαις ἀξιοπιστοτάτην. Καὶ
ταῦτα μὲν ἐν παρόδῳ, καθόσον ἀφορᾷ τὸ ἔτος τῆς
πατριαρχεύσεως τοῦ ἐνδόξου τούτου Πατριάρχου.
Διαλάβωμεν δ' ἐπὶ μικρὸν ἤδη τὰ κατὰ τὴν πρώτην,
δωδεκαετῇ αὐτοῦ πατριαρχίαν γερόμενα.

Ἀπὸ ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἱστορία
τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς βασι-
λευούσης ταύτης πόλεως παριστᾷ ἡμῖν πλείστους
πατριάρχας, οἵτινες δυνάμει τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς,
ἥς αἱ ἀπαιτήσεις κατακαιροῦς ἐτάραξαν τὴν ἐκκλη-
σίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀγοράζοντες διὰ πολλῶν χρημά-
των τὴν πατριαρχικὴν ἀξίαν ἐπέβαινον παρὰ γνώ-
μην καὶ συνόδου καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν τοῦ θρό-
νου τοῦ Πρωτοκλήτου, εἰ καὶ οὐ μόνον πρὸς τὸ τοι-
οῦτον ὑψιστον ὑπόβλημα τῆς ὀρθοδοξίας ὅλως ἀ-
κατάλληλοι ἦσαν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ δόγματα ἔσθ'
ὅτε ἐχώλαινον καὶ ἐπημφοτέρειζον· τοιοῦτοι δ' ἐγίνε-
νοντο Γρηγόριος ὁ Στραβομαμασείας, Κύριλλος ὁ
Κονταρῆς, Παχώμιος ὁ Παταῖστος καὶ ἄλλοι. Πολ-
λάκις δ' ἡ ἀρχὴ εἴτε λόγῳ δυσπρεσβεΐας πρὸς τὸν
διοικούντα πατριάρχην, εἴτε διότι ἕτερός τις ὑπὶ-
σχναῖτο εἰς τὴν ἀπληστίαν αὐτῆς φορτία τινὰ ἁ-
σπρων ἢ χιλιάδας φλωρίων, ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τῆς ὑ-
ψίστης ταύτης τῆς ὀρθοδοξίας περὶωπῆς ἀνδράρι-
α τινὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου ἀνάξια
ἴσως, ἅτινα ἐπ' ὀλίγον μὲν χρόνον διεῖπον, ἐκπί-
πτοντα δὲ τῆς ἀξίας ταύτης οὐδεμίαν εἶχον ἐπιδει-
ξαι γενναίαν πράξιν· τοιούτων πατριαρχῶν ὀνόματα
διέσωσεν ἡ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἱστορία, καὶ ἐν
ταύτῃ βλέπομεν ὅτι συχνάκις καὶ ἄνδρες ἐκ τοῦ ἱε-

¹⁾ Ἰδε Φαβριχίου Ἑλληνας, βιβλιοθήκην, τόμ. XI.

²⁾ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν κ. τ. λ. σελ. 301.

³⁾ Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου ἐγθ. ἀνωτ.

⁴⁾ Παράρτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Μελετίου Ἀθη-
νῶν κλ. ὑπὸ Γεωργίου Βεντότη ἐν Βιέννῃ 1795 σελ. 6—7.

⁵⁾ Ἐν τῷ ἐνώσει γράμματι (περὶ οὗ κατωτέρω) ὀρίζεται
ἔτος τὸ 1716.

⁶⁾ Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν. σελ. 301.

⁷⁾ Ἀθανασίου Κ. Ὑψηλάντου ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν
τῶν εἰς δώδεκα, βιβλ. Η. Θ. καὶ Ι. ἤτοι τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν.
Ἐκδιδοῦντος Γερμανοῦ Ἀφθονίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870.

ροῦ κλήρου δραστήριοι καὶ ρέεται ἵνα καθάρωσι τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν τοιούτων ποιμένων διπλάσιον ποσὸν φλωρίων ἀπέτιον τοῖς ὀθωμανοῖς δεσπότης, καὶ οὕτως ἀνέβαινον αὐτοὶ τὸν θρόνον. Τοιοῦτοι πατριάρχαι ὑπῆρξαν εὐαρίθμοι καὶ τῶν εὐαρίθμων τούτων εἰς ἐστὶ καὶ Ἱερεμίας Γ' ὁ Πάτριος.

Ἐν ἔτει 1714 Κυπριανοῦ τοῦ ἀπὸ Καισαρείας παραιτησαμένου ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κοσμάς ὁ Γ' ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, ὅστις κατὰ τὸ 1705 ἐξώσας τὸν τέως πατριάρχην (Ἀλεξανδρείας) Σαμουήλ ἐπέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου συνεργεῖα φίλων τινῶν αὐτοῦ, μέγα ἰσχυόντων παρὰ τῇ ὀθωμανικῇ αὐλῇ, οἵτινες ἀναιδῶς εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀναμιγνύμενοι συνετάραττον αὐτήν. Τότε Ἱερεμίας ὁ τῆς Καισαρείας μητροπολίτης διπλασιάσας τὸν εἰς τοὺς δεσπότης τοῦ κράτους διδόμενον φόρον, κατώρθωσεν ὥστε, ὁ μὲν Κοσμάς ὁ γουναροπρόδότης ⁸⁾ πατριάρχης καθήρεθαι τῆς ἀρχῆς, ἡ δὲ ἐκκλησία ἀπηλλάγη ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὸν τυραννίσκων ⁹⁾.

Ἄμα δ' ἀναβάντος τὸν θρόνον τοῦ Ἱερεμίου, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερεῖς συνέταξαν *Γράμμα ἐκώσεως*, ἐν ᾧ ὑπεχρεοῦντο βοηθεῖν τὸν πατριάρχην εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ἐπιχείρησιν καὶ σέβασθαι αὐτὸν, ὅπερ καὶ αὐτὸς ποιεῖν ὑπεχρεοῦτο. *Συνεθέμεθα καὶ συνεφωνήσαμεν ἀλλήλοις κοινῶς μιᾷ βουλῇ καὶ γνώμῃ μίαν ἔχειν ὁμόνοιαν, σύμπνοιάν τε καὶ συμφύαν ἐπὶ τῇ συστάσει τε καὶ στερεώσει τῆς αὐτοῦ παναγιότητος· πάντας τοὺς ὑπογεγραμμένους ἐνταῦθα ἀδελφοὺς καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ἐλευσομένους καὶ ὑπογράφοντας.* λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὴν ἐνοῦσαν συνεισφέρειν βοήθειαν, καὶ δεήσει χρημάτων καὶ δαπάνης μηδεμίαν ὅλως ποιῆσθαι φειδῶ. μηδένα τε ἐξ ἡμῶν τοῦ τῆς ἀγάπης δεσμοῦ ἀποτέμνεσθαι, καὶ ῥήγνυσθαι τῆς πνευματικῆς ἀρμονίας καὶ συμφωνίας.» Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ὑπεγράφη παρὰ τῶν εὐρεθέντων ἀρχιερέων, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ ὀνόματα αὐτῶν οὐ φέρονται ἐν τῷ τοῦ Κριτίου κώδικι· (ἐξ οὗ καὶ μετεγράψαμεν τὸ γράμμα τοῦτο.)

Ἐν δὲ τῷ Β' τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ ἔτει ἀποθνήσκει μὲν ὁ ἀοίδιμος τῆς Ἀλεξανδρείας Πατριάρχης Σαμουήλ ὁ Χίος, ἀναβαίνει δὲ τὸν θρόνον Κοσμάς Γ' ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως.

Κατὰ τὸ 1718 ἔτος, τοῦ Β' ἀπὸ τῆς πατριαρχείας ἐνιαυτοῦ λήγοντος, ἐξέδωκε κατὰ Αὐγούστον (τῇ 24) Συνοδικὸν γράμμα, δι' οὗ ὁ πατριαρχικὸς οἰκουμενικὸς θρόνος παρεχώρει τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν ἐν Οὐγκροβλαχίᾳ κατὰ τὴν τοποθεσίαν Γραν-

τίστε σταυροπηγιακὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Τζερνίκα μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, ὃν εἶχε κτίσει κατὰ τὸ 1617 ὁ πατριάρχης Τιμόθεος ὁ ἀπὸ Παλαιῶν Πατρῶν. Τὸ συνοδικὸν τοῦτο γράμμα, ὅπερ μετεγράψαμεν ἐκ τῶν Κωδίκων τοῦ οἴκου. πατριαρχείου κατακυροῦται ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦ τε Ἱερεμίου καὶ ἑνδὲκα ἄλλων μητροπολιτῶν ¹⁰⁾.

Τοῦ δὲ Γ' τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ ἔτους ἀρχομένου, διὰ γράμματος ἰδίου ὑπὸ χρονολογίαν Σεπτεμβρίου α', 1718, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει γουναράδες συνέθεντο δίδειν διὰ παντός, ἐκτὸς ἡμίσεως γρασίου ὅπερ τέως ἐδίδον δι' ἕκαστον *ρορόχιον* σαμουρίων καὶ ἀνὰ δύο γρόσια δι' ἕκαστην παλαιὰν σαμουρίουσαν ἐπισκευαζομένην, ὡς ἐλεημοσύνην διὰ τὸν ἅγιον Τάφον. Ἦν δὲ τῆνικαῦτα Ἱεροσολύμων Πατριάρχης ὁ πολὺς τὴν τε θύραν καὶ τὴν ἔσω σοφίαν Χρῦσανθος ὁ Νοταρᾶς, ὅς τις (ὡς λέγει τὸ γράμμα) «προσελθὼν ἀνήγγειλε τὴν ἐνδειαν καὶ στενοχωρίαν τοῦ ἁγίου Τάφου, . . . ὅπου ἐξέλιπον καὶ ὠλιγόστρευσαν τὰ πρότερά του εἰσοδήματα.»

Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον γεγονὸς σπουδαῖον τελεῖται. Ὡς γνωστὸν ἡ διάρκεια τῆς τεσσαρακοστῆς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων εἶναι ἀόριστος, ἀυξομειομένη καθόσον τὸ ἅγιον Πάσχα πίπτει ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔαρος, καὶ τότε ἡ νηστεία αὕτη δύναται μὲν καὶ τεσσαράκοντα μίαν ¹¹⁾ νὰ διαρκέσῃ ἡμέρας καὶ εἰς ἑννέα ¹²⁾ ὅμως μόνως νὰ περιορισθῇ. Κατὰ τοὺς χρόνους λοιπὸν τούτους, καθὼς γίνεται καὶ σήμερον, οἱ πλεῖστοι μὲν κατέλυον, ἱκανοὶ δ' ἐφύλαττον τὴν νηστείαν, ἀλλ' οἱ μὲν φυλάττοντες κατεμέμφοντο τῶν καταλυόντων ὡς παρὰ τὴν ἱερὰν παράδοσιν ποιούντων, οὗτοι δὲ κατηγόρουσαν τοὺς νηστεύοντας. Ὅθεν ὁ Ἱερεμίας Γ' ἐσκέψατο ὅτι ἵνα ἐκλίπῃ ἡ διαφωνία αὕτη καλὸν ἐστὶ νὰ ὁρισθῇ καθάπαξ αἱ ἡμέραι τῆς νηστείας καὶ πρὸς τοῦτο, τῇ συγκαταθέσει τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχιερέων συνεκάλεσε σύνοδον ἐκ τε τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τῶν διαθεσίμων ἀρχιερέων καὶ πολλῶν ἱερωμένων καὶ κληρικῶν τοῦ πατριαρχείου πρὸς διακανόνισιν τῆς ὑποθέσεως, ἐν οἷς ἦν καὶ Χρῦσανθος ὁ Ἱεροσολύμων. Ἀλλ' ἡ σύνοδος αὕτη οὐδὲν ἐπραξε διὰ τὴν κατακραυγὴν τῶν χριστιανῶν.

Ἐν τοσούτῳ, λήγοντος τοῦ ἔτους 1719, Μακάριος μὲν ὁ Δ' Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἀποθνήσκει, ἀνάγεται δὲ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Κύριλλος ὁ Γ' δεκαεπταέτης τὴν ἡλικίαν, οὗ τινος ἐξωσθέντος ἐκλέγεται ὁ Χίος Νεόφυτος ὁ Ἐμέσης, ὅς τις ἀπακτηθεὶς ἔφεραν ἀπὸ τῆς Χίου εἰς τὴν Δαμασκὸν φραγκοπα-

⁸⁾ Οὕτως ὀνομάζει αὐτὸν ὁ μακαρίτης Γ. Χρυσοβέργης ἐν σελ. 26 τῆς πραγματείας αὐτοῦ «Περὶ τοῦ ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ δεσποτικοῦ θρόνου.» κλ. Ἀθήναι 1861.

⁹⁾ Κατάλογος τῶν πρώτων ἐπισκέπων καὶ τῶν ἐφεξῆς πατριαρχῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγ. τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας ὑπὸ Ζ. Μαβῆ. Ἐν Ναυπλίῳ 1837, σελ. 237.

¹⁰⁾ Τὸ γράμμα τοῦτο ἐκδόσμεν ἐν τῇ Ἀπανθίσματι τῶν Νεοελλήνων. Ἀνεκδότων.

¹¹⁾ Τῇ σωτηρίῳ ἔτει 1838.

¹²⁾ Οἷα ἐστὶ τῇ σωτηρίῳ 1888.

πᾶδας πρὸς παιδείαν τῶν νέων, καὶ οὕτως εἰσεπή-
δησεν ὁ παπισμὸς εἰς τὴν Δαμασκὸν, ὡς λέγει ὁ τῆς
ἐποχῆς χρονογράφος¹³⁾. Τότε δὲ (1720) κατὰ πᾶσιν
πιθκνότητα Ἱερεμίας ὁ Γ'. δύο ἀπέλυσε τοῖς ἐν Ἀν-
τιοχείᾳ Ὁρθοδόξους Ἐγκυκλίους, ὧν ἡ μὲν ἀρχαιο-
τέρα συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἀντιοχείς ὡς πατριάρχην
αὐτῶν τὸν Ἀθανάσιον¹⁴⁾, καὶ ἐκδίδωσι φρικτὰς ἀρὰς
κατὰ τῶν λαϊκῶν, ὅσοι ἤθελον ἀναμιχθῆ εἰς τὰ ἐκ-
κλησιαστικά, ἡ δὲ δευτέρα διδάσκει τὰ δόγματα τῆς
Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ ὅτι τὴν
δευτέραν ταύτην ἐγκύκλιον ἐπηκολούθησε καὶ τρίτη,
ἥς σώζεται παρ' ἡμῖν ἀντίγραφον, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν
ἀν' Ἱερεμίας ἢ ὁ μετ' αὐτὸν Παῖσιος ἀπέλυσε ταύτην.

Κατ' αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ἔτος ἀποθνήσκει μὲν ὁ
μητροπολίτης Πισιδίας Λεόντιος, ψηφίζεται δὲ τοι-
οῦτος ὁ πρῶτος Σίφνου Θωμᾶς¹⁵⁾. Ἀλλ' ἐξετάσωμεν
τί κατὰ τὸ 1720 ἐγένετο, ἦτοι τὸ Α'. ἔτος τῆς
αὐτοῦ πατριαρχείας.

Πρὸ τινος ἐπανελθὼν ἐκ τῆς Γερμανίας ἐδίδασκεν
ἐν Κασταρίᾳ Μεθόδιος ὁ Ἀνθρακίτης¹⁶⁾ τὴν φιλο-
σοφίαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μαλεβραχίου, οὗ τινος
καὶ μετέφρασε τὰ συγγράμματα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος δι-
εβλήθη πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον ὡς
ὁπαδὸς δὴθεν τῆς νεοφανοῦς αἰρέσεως τοῦ Μολίνου,
ὅπερ πιστεύσας ὁ Ἱερεμίας καλεῖ τὸν Μεθόδιον εἰς
ἀπολογία· ἀλλὰ μὴ ἐλθόντα καθιρεῖ συνοδικῶς
συναίνουτος καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου¹⁷⁾.
Τὴν καθάρισιν αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς μετὰ τὴν
ἄλωσιν τοῦ Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου ὁ ἀρχιεπισκοπὸς
Γερμανὸς Ἀφθονίδης, θέλωμεν δὲ δημοσιεύσει πληρέ-
στερον ταύτης ἀντίγραφον¹⁸⁾ ἐν τῷ Ἀπανθίσματι
τῶν Νεοελληνικῶν Ἀνεκδότων, ἐνθα καὶ περὶ Ἀνθρα-
κίτου, ἦν Θεὸς διδῶ, πλατύτερον ρηθήσεται.

Μεσοῦντος δὲ τοῦ ἔτους 1712, πυρκαϊκῶς κατακαίει
τὴν συνοικίαν Φαναρίου καὶ Πατριαρχίου ἀποτεφρώ-
σασα τόν τε Πατριαρχικὸν οἶκον καὶ τὴν μεγάλην
ἐκκλησίαν, ἣν ὁ Ἱερεμίας ἀνοικοδομεῖ ἐν ἔτει 1720.
Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ οὐδὲν
λέγων παραθέτω τὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ πύλης ἐ-
πιγραφὴν ἔχουσαν ὧδε· «Ὁ Πάνσεπτος οὗτος καὶ
πατριαρχικὸς ναὸς ἀνοικοδόμητο ἐκ βάρων αὐτῶν

ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ σεβασμιωτάτου Πατριάρ-
χου κυρίου Ἱερεμίου, ἀναλώμασι μὲν καὶ δαπάνῃ
τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἐπιτροπευόντων δὲ καὶ ἐ-
πιστατούντων τῶν πνιερωτάτων Μητροπολιτῶν,
Νικομηδείας κύρ Παΐσιου, Νικαίας κύρ Γερασίου,
Χαλκηδόνος κύρ Παρθενίου, Προύσης κύρ Κυρίλλου,
Βάρνης κύρ Καλλινίκου. Συνεπιστατούντων δὲ τῶν
τιμιωτάτων ἀρχόντων τοῦ τε μεγάλου ἐκκλησιάρχου
κύρ Κωνσταντίνου καὶ χατζῆ κύρ Κωνσταντίνου
πρώην Καπικεχαγιά Οὐγκροβλαχίας· ἈΨΚ Δεκεμ-
βρίου ΙΗ'·» Περὶ αὐτῆς δὲ ὁ μὲν Κομνηνὸς Ἰψηλάν-
της λέγει¹⁹⁾ «ἀνηγέρθη οὖν ἐκ θεμελίων ἡ μεγάλη
ἐκκλησία πλατυτέρα καὶ ἐπιμνηστέρα τῆς πρῶ-
της τὸ συνοδικὸν καὶ τὰ καλλία τῶν ἀρχιε-
ρέων καθὼς φαίνονται μέχρι τῆς σήμερον.» Ἐκ δὲ
τοῦ πατριαρχικοῦ καταλόγου τοῦ Μαθῆ καὶ πως φαί-
νεται ὅτι ἐν μέρει καὶ διὰ δανείων ἀνοικοδομήθη
ὁ ναός²⁰⁾ Ὁ δὲ Γεώργιος Βεντότης²¹⁾ πλατύτερον
ταῦτα ἀφηγούμενος λέγει ταῦτα· «Δοθέντος τοῦ
ὁρισμοῦ, δι' ἐπιμελείας τοῦ Ἱερεμίας, τοῦ κλήρου
καὶ τοῦ λαοῦ, μὲ πολλὰ χρήματα ἀνηγέρθη ὁ ναὸς
τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας. Ἀποῦ ἦτον σχεδὸν τελειω-
μένος ἔπεσεν ἡ στέγη, ἐπειδὴ ἦτον θόλος· ἔλαβε δεύ-
τερον ὅρισμόν ὁ Πατριάρχης καὶ ἀνεκαινίσθη ὡς τῇ
σήμερον φαίνεται, ὁμοῦ καὶ τὰ ἄνωθεν συνοδικὰ καὶ
καλλεῖα.»

Ἐνῷ δ' ἀνοικοδόμει ὁ Ἱερεμίας τὸν ναόν, ὠκοδο-
μεῖτο καὶ ἴδιος αὐτοῦ οἶκος μεγαλοπρεπὴς, λιθό-
κτιστος, τριώροφος κατὰ τὸ Γενίκαπι, ὅστις πιθα-
νῶς ἐστὶν ὁ εἰς τὴν κατοχὴν μετὰ ταῦτα περιελθὼν
τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Βόσνης Ἰγνατίου τοῦ
Λερίου²²⁾. Συνάμα δὲ τελευτήσαντος τοῦ μητροπο-
λίτου Ρόδου Ἰγνατίου, χειροτονεῖται τοιοῦτος ὁ τοῦ
Ἱερεμίου ἀνεψιὸς Ἱερεμίας [ὁ Πάτριος (;)]

Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ πατριαρχείας
ὠνήσκει μὲν ὁ Νεοκαισαρείας, ψηφίζεται δὲ τοιοῦτος
ὁ πατριαρχικὸς ἐφημέριος Μεθόδιος. Αἰτήσαντι δὲ
τῷ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης τὴν λύσιν κληρονο-
μικῶν τινῶν ζητημάτων, ὁ Ἱερεμίας ἐπεμψεν ἀπό-
κρισιν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους²³⁾.

Κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος σπουδαῖα τελοῦνται γεγε-
νότα. Εἵχομεν εἰπεῖ πρηνουμένως ὅτι ἀπόστολοι
τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας διασκορπισθέντες εἰς τὰς ἐπαρ-
χίας τοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας διέδιδον τὴν πα-
πικὴν λύμην, κατάλυσιν τῶν νηστειῶν συγχωροῦντες
καὶ τὰ παρόμοια, ὥστε μεγάλη ἠγέρθη ἐν τῇ ἐκ-

¹³⁾ Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου ἐνθ. ἀνωτ.

¹⁴⁾ Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ συμβιβάσωμεν ἐνταῦθα τὰς χρονολο-
γίας, καθότι ἐν μὲν τῷ Κώδικι τοῦ Κριτίου (σελ. 97) ὁ Ἀθα-
νάσιος δεικνύται πατριαρχεῖν τῷ 1720. Ὁ Κομνηνὸς Ἰψηλάν-
της (ἐνθ. ἀνωτ.) ὁρίζει ἔτος τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ τὸ 1724, ὁ
δὲ Κωνσταντίνος Α' (περὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ πατριαρχ.) τὸ 1691·
ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε.

¹⁵⁾ Ἐκ τῶν Κωδίκων τοῦ οἴκου. Πατριαρχείου, ἀριθ. 2.

¹⁶⁾ Κ. Σάββα Νεοελλην. Φιλολογία. Ἀθήνησι 1868, σ. 433.

¹⁷⁾ Περὶ Μεθοδίου Ἀνθρακίτου ὑπὸ Π. Ἀραβαντινοῦ. Πανδώρα,
τόμ. ια', σελ. 86.

¹⁸⁾ Ἀντιγράψαμεν τοῦτο ἐκ τοῦ Κώδικος τοῦ Κριτίου, ἐνθα
πληρὲς ἐστὶ κατεστρωμένον ἐν σελ. 221.

¹⁹⁾ Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σελ. 313.

²⁰⁾ Ζ. Μαθῆ κατάλογος πατριαρχῶν κτλ. σελ. 238.

²¹⁾ Συμπλήρωμα ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Μελατίου, σελ. 7.

²²⁾ Περὶ τούτου θέλωμεν εἰπεῖ ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ
ἀρχιερατευσάντων σχεδιάσματι ἡμῶν.

²³⁾ Δημοσιεύσωμεν τοῦτο ἐν τῷ Ἀπανθίσματι τῶν Νεοελληνι-
κῶν Ἀνεκδότων.

κλησία ταύτη παραχῆ. Ὁ Ἱερεμίας λοιπὸν συγκροτήσας σύνοδον τοπικὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρόντων δώδεκα μὲν μητροπολιτῶν τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προκαθημένων τοῦ Ἀντιοχείας Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου, κατέκρινε πάσας τὰς πλάνας τῆς Αὐτικῆς ἐκκλησίας καὶ ἐξέδοτο τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐγκυκλίους. Καὶ τί μὲν ἔλεγεν ἡ τῆς Συνόδου ἐγκύκλιος αὕτη ἀγνοοῦμεν, τῶν Συνοδικῶν Κωδίκων καταστραφέντων κατὰ τὴν τῷ 1739 γενομένην πυρκαϊάν· περίληψιν δὲ ἐξέδοτο ὁ Βεντότης.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν ἑβδόμον σπουδαιότερα ἐτελέσθησαν (1723).

Πρῶτον μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἀρκτέων χωρῶν καταργεῖται ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τὸ ὑπὸ Ἱερεμίου Β' ἰδρυθέν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 17^{ου} αἰῶνος Ῥωσικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ συνιστᾶται διαρκὲς Σύνοδος, ἣν ἀναγνωρίζει καὶ καθιεροῖ ἐκκλησιαστικῶς ὁ Γ' Ἱερεμίας, συναινοῦντων Ἀθανασίου τοῦ Ἀντιοχείας καὶ Χρυσάνθου τοῦ Ἱεροσολύμων.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (1723) καὶ αὐτοῖς ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ αἰδεσιμωτάτοις ἀρχιεπισκόποις τε καὶ ἐπισκόποις καὶ τῷ περὶ αὐτοὺς εὐλαβεστάτῳ Κλήρῳ ἡ αὐτὴ τῶν πατριαρχῶν τριάς ἐπεμψεν ἐπιστολὴν [ἐγκύκλιον], δι' ἧς τὸ περὶ τὰ πάτρια δόγματα ἐδραίων τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διετράνωσαν φρόνημα²⁴⁾.

Ἀνοικοδομηθέντος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ διὰ πολλῶν ἐξόδων καὶ χρέους, ὁ Ἱερεμίας δραστηριώτερον φερόμενος δυσηρέστησε πολλοὺς τῶν ἀρχιερέων ἀπαιτῶν κοινὴ συνεισφοράς πρὸς ἀπότισιν τοῦ χρέους τούτου. «Ἐπειδὴ εἰς ταύτας τὰς οἰκοδομὰς συνέβησαν δαπάναι, προσεπέκειτο δὲ καὶ ἡ πολλὴ τοῦ ἔτησιου φόρου ποσότης, ἐφαίνετο βεβρῦς καὶ αὐστηρὸς ὁ Ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἀπαιτῶν παρ' αὐτῶν συνεισφοράς χρηματικὰς πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ χρέους· βουλευόνται λοιπὸν οἱ τούτων μωρότεροι οὐχὶ περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ χρέους, ἀλλὰ περὶ τῆς τοῦ πατριάρχου ἀποβολῆς, (ὡς ἂν τούτου ἀποβληθέντος, συναπιθάλλετο καὶ τὸ χρέος, ἢ ὡς ἂν μὴ μᾶλλον ἐκορυφούτο, προστιθεμένης καὶ ἄλλης δαπάνης εἰς ἐπικύρωσιν τοῦ μέλλοντος πατριάρχου. Οὕτως «ἀσυλλόγιστον ἐστὶν ἡ πονηρία»!) Μὴ δυνάμενοι δ' εὐκόλως νὰ ἐκβάλωσι τὸν Ἱερεμίαν, ὡς μάλιστα τιμώμενον καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Τούρκοις, πλάττουσι πικρὰν κατ' αὐτοῦ διαβολήν. Συκοφαντοῦσιν αὐτὸν οἱ ἀνόσιοι πρὸς τὸν Σουλτάνον ὡς ἐπίβουλον τῆς βασιλείας· καὶ λοιπὸν εὐθὺς ὁ πατριάρχης ἐφυλακίσθη κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν

τὴν ζωὴν· ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν ἐδόθη εἰς αὐτὸν καιρὸς ἀπολογίας· καὶ ἐξετασθεὶς, καὶ ἀθῶος εὐρεθεὶς, ζημιούται ὁμῶς 50,000 γροσίων, διότι ἀπῆλause κέρδος τὴν κεφαλὴν του!· Καὶ ταῦτα μὲν λέγει, Κύριοι, Ζαχαρίας ὁ Μαθᾶς²⁵⁾ ἐν καταλόγῳ πατριαρχῶν.

Ἐκθέτομεν δὲ πλατύτερον τὰ γενόμενα τότε, ἀρνούμενοι ἐκ τῶν χρονογράφων τῆς ἐποχῆς.

Ὡς γνωστὸν, ὁ Ἱερεμίας διατέλει εἰς ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν Μέγαν Πέτρον τῆς Ῥωσσίας, ὅστις τότε εἶχε ζητήσει παρὰ τοῦ πατριάρχου ὅπως ἐπιτρέψῃ τοῖς Ῥώσσοις ἵνα καταλύωσι τὰς νηστείας ἐν καιρῷ πολέμου. Τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν ὁ Ἱερεμίας παρεχώρησε μυστικῶς τῷ τρόπῳ μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου. Ἀλλὰ τινες τῶν ἀρχιερέων ἀπαρεσκόμενοι εἰς τὰς μετὰ δραστηριότητος ἐνεργείας αὐτοῦ ἔγραψαν *ἀρξικάλι* πρὸς τὸν ἄνακτα, ἐν ᾧ κατηγόρουν τὸν πατριάρχην ὡς ἐχθρὸν τῆς βασιλείας, γράφοντες ὅτι ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τοὺς Ῥώσσους ἵνα καταλύωσιν, ὅπως ἀποκτώσι δυνάμεις καὶ νικῶσι τοὺς Τούρκους ἐν τοῖς μετ' αὐτῶν πολέμοις. Τὸ δὲ περιεργότερον εἶναι ὅτι τὸ *ἀρξικάλι* τοῦτο ἀπέστειλαν τῷ ἄνακτι διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιδιακόνου Ἀνθίμου τοῦ ἐκ Προικοννήσου, ἐνδυσθέντος γυναικείαν στολήν. Καὶ οὕτως αὐτοὶ πρῶτοι οἱ ἀρχιερεῖς παρέβησαν τὴν ἱερὰν ὑπόσχεσιν, ἣν πρὸ ἐπταετίας ἔδωκαν. Ἀλλὰ γνωσθέντος τοῦ δόλου, ὁ μὲν Ἱερεμίας μετὰ πομπῆς ἀποστέλλεται εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ἀφ' ὧν ἀρπασθεὶς εἶχε κλεισθῇ ἐν τῇ εἰρήτῃ, σῶμα δὲ χριστιανικῆς ἀνεξικακίας θαυμαστὸν ὄντως δίδωσι παράδειγμα συγχωρήσας τὸν Ἀνθιμον, ὅστις ἐλθὼν ἀπεκάλυψε τὴν σκευωρίαν· καὶ χειροτονεῖ αὐτὸν ἀρχιεπίσκοπον Τήνου. Οὕτως ὁ κλεινὸς πατριάρχης ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ θρόνου παρὰ πᾶσαν τῶν συκοφαντῶν ἐλπίδα.

Κατὰ τὰ πέντε τελευταῖα ἔτη τῆς πρώτης αὐτοῦ δωδεκαετοῦς πατριαρχείας οὐδὲν γινώσκωμεν λόγου ἄξιον γεγονός. Μόνον δὲ κατὰ τὸ 1727 ἔτος φέρονται ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν χειρογράφοις δύο πράξεις· ὧν ἡ μὲν ἀναγνωρίζει καὶ καθιστᾷ πατριαρχικὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τὴν ὑπὸ Διονυσίου Ἱερομονάχου ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Σικίνῳ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Σίφου ἀνεγεγερθεῖσαν τῆς Θεοτόκου ἐπικλημένην Χρυσοπηγῆς, τὸ δὲ καθορίζεται ἵνα τὰ τέσσαρα χωρία τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐπισκοπῆς Ἐλους *Μπιζάνι, Ἀπιδέα, Γούβαις* καὶ *Νιάτα* ὧσιν ὑποκείμενα τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ, μηδεμίαν δ' ἐπ' αὐτῶν ἔχῃ ποτὲ ἐξουσίαν ὁ κατὰ καιρὸν μητροπολίτης Μονεμβασίας. Ἡ πατριαρχικὴ αὕτη πράξις ἐγένετο διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν·

²⁴⁾ Ἰδε, τὰ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ τῶν ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν γράμματα περὶ τῆς ἀγιωτάτης Συνόδου κτλ. ἐν Πέτρουπόλει 1840.

²⁵⁾ Ζ. Μαθᾶς ἐγθ. ἀγνστ.

Ὁ τότε ἐπίσκοπος Ἐλους Ἰωακείμ, δι' ἀνάγκην αὐτοῦ εἶχε δανεισθῆ παρὰ τοῦ μητροπολίτου Μονεμβασίας Γερασίμου χρηματικόν τι ποσόν, δοὺς αὐτῷ ἐνέχυρον τὰ τέσσαρα ταῦτα τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ χωρία. Μετ' οὐ πολὺ ὁ Ἰωακείμ ἀπέτισε τὸ χρέος καὶ ἔλαβεν ὀπίσω τὸ ἐνέχυρον· ἀλλ' ὁ μὲν τέως μητροπολίτης Μονεμβασίας Γεράσιμος θνήσκει, διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Γρηγόριος, ὅστις ἀπῆτει παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἐλους τοῦτο· ὅθεν ἐδέχσεν ἰν' ἀνανε-χθῇ ἡ ὑπόθεσις αὕτη τῷ Ἱερεμίῳ, ὅστις ἐξέδωκε Γράμμα, ἐκδοθησόμενον ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ *Ἀπανθισματι τῶν Νεοελληνικῶν ἀνεκδότων* μετὰ τοῦ προηγουμένου.

Ἐληγεν ἤδη τὸ ἐνδέκατον τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ ἔτος καὶ ἤρχετο τὸ δωδέκατον, ὅτε Γρηγόριος Γκί-κας ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ πατριάρχου, ὡς μὴ θελήσαντος ἵνα διαζεύξη ἀπὸ τοῦ νομίμου αὐτῆς συζύγου τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, διενεργεῖ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ἱερεμίου, ἀπαχθέντος εἰς τὸ Σίναιον ὄρος. Οὕτως ἔληξεν ἡ πρώτη μακρὰ καὶ πολυκύμαντος τοῦ κλεινοῦ κληρικοῦ πατριαρχεία.

Τῇ δὲ 15 Σεπτεμβρίου τοῦ 1732 κατὰ Μαθῶν, 15 δὲ Ἰουλίου κατὰ Κομνηνὸν τὸν Ἰψηλάντην ²⁶⁾, τὸ δεύτερον ἀνέρχεται τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ὁ Ἱερεμίας, ἀλλ' ἀπόπληκτος γενόμενος οὐδὲν ἡδυνήθη νὰ πράξῃ ἀγαθόν. Ὅθεν οἱ ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἀποφασίζουσι τὴν πτώσιν αὐτοῦ, ὃν ἐξωσθέντα εἰς τὴν πατρίδα Πάτριον τῇ 15 Ἀπριλίου 1733 [κατὰ τὸν Κριτιανὸν κώδικα] διαδέχεται Σεραφεῖμ ὁ ἀπὸ Νικομηδείας.

Ἄγνωστον μοί εἶναι τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ κλεινοῦ πατριάρχου, ὃν ἡγάπα διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ὁ λαὸς τόσο, ὥστε τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ τινὲς ἤγειραν δολοφόνον χεῖρα κατὰ τοῦ Σεραφεῖμ ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἐκδικοῦντες τὴν τοῦ προκατόχου ἔξωσιν, ἣν ἐνόμιζον ἴσως ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθεῖσαν. Κατὰ τὸν χρονογράφον μάλιστα τῆς ἐποχῆς ²⁷⁾ «οἱ ποτὲ ἐπαρχιωταὶ αὐτοῦ πολῖται τῆς Καισαρείας ἐναθρόνοντο καὶ ἐνεκαυχῶντο ἐπ' αὐτῷ.»

Ἐπὶ τοῦ Ἱερεμίου Γ' ἤκμασαν πλεῖσται Σχολαί, ἐξ ὧν ἰδίᾳ σημειοῦμεν τὴν ἐν Πάτρῳ, τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἥς τὰ προνόμια κατεκύρωσεν ἐν ἔτει 1719—1721 καὶ 1722, καθὰ ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν ἐπισήμων αὐτῆς ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων ὁ σεβαστὸς φίλος κ. Ἱερόθεος ὁ Φλωρίδης ἐσημειώσατο ²⁸⁾.

²⁶⁾ Οὐδέτερος τούτων ὀρίζει τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς ῥητῶς, ἣν συμπεραίνομεν οὖσαν αὐτὴν, καθόσον ὁ Κριτίας ἐν τῷ Κώδικι αὐτοῦ λέγει ὅτι ἐξώσθη τὸ 6' τῇ 15 Ἀπριλίου 1733, πατριαρχήσας, κατὰ μὲν Βενετότην καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ ἀρνούμενον Μαθῶν, μῆνας ἑπτὰ, κατὰ δὲ Ἰψηλάντην ἑννέα.

²⁷⁾ Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου ἐνθ. ἀνωτ.

²⁸⁾ Π α ν δ ῶ ρ α τ. τόμος Κ' φυλλ. 461 σελ. 90 καὶ 91.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα περὶ Ἱερεμίου Γ' ἐξευρεῖν ἠδυνήθημεν· εἰπώμεν δ' ἤδη καὶ περὶ τῆς ἐγκυκλίου αὐτοῦ.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη κατεστρωμένη ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Κριτίου ἐπιγράφεται· «Ἐκθεσις σύντομος καὶ κεφαλαιώδης τῶν ἱερῶν ὅρων τε καὶ δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας· ἥτοι ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία τῆς εὐσεβοῦς καὶ ἀμωμήτου πίστεως τῶν χριστιανῶν, καθὼς ὁμολογεῖ καὶ φρονεῖ καὶ δοξάζει αὐτὴν ἡ Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἣν τινα ὀφείλουσι πάντες οἱ ἀπανταχοῦ χριστιανοί, ὅσοι τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἰσὶ γνήσια τέκνα ἀποδέχεσθαι καὶ πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν ἀπαράλλάκτως, καθὼς ἐνταῦθα ἐκτίθεται.» ἔχει δὲ τὸ ὕψος ἀνθρώπου καὶ συντόμως ἐκτίθησιν ἐν εἰκοσιν ἐδαφίοις ἅπασαν κεφαλαιώδως τὴν διδασκαλίαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Τὴν ἐγκύκλιον ταύτην ἀπέλυσεν ὁ Ἱερεμίας συνοδικῶς τῷ ἔτει 1727 κατὰ μῆνα Φεβρουάριον. Δυστυχῶς, τοῦ ἐγγράφου οὐδεμίαν φέροντος ὑπογραφὴν, ἀγνοοῦμεν πόσους καὶ τίνας εἶχε πατέρας ἢ ἐν λόγῳ Σύνοδος. Ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔγγραφον φέρει τὴν ἐξῆς ὀλιγόστιχον ἐν τέλει σημείωσιν· «Ἐξεδόθη καὶ συνεγράφη τὸ παρὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, κοινῇ γνώμῃ καὶ συναινέσει καὶ ἐπικρίσει τῶν ὑπογεγραμμένων ἐνταῦθα ἀγιωτάτων πατριαρχῶν, ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, καὶ παντὸς τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς κοινὴν τῶν ἐντευξομένων ὠφέλειαν.»

Ἐκ τούτου δὲ καταμανθάνομεν τοῦτο μόνον ὅτι ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος συνέκειτο ἐκ πατριαρχῶν, μητροπολιτῶν καὶ πολλῶν κληρικῶν ἔτι· περίεργον ὁμῶς ὅτι οὐδεὶς τῶν γραψάντων περὶ Ἱερεμίου μνημονεύει τοῦ σπουδαίου γεγονότος τούτου, ὡς οὐδὲ τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκκλησιαστικῶν μεταρρυθμίσεων. Ἀπόκειται δὲ τῇ Μ. τοῦ Χ. ἐκκλησίᾳ ἵνα ἐξετάσασα ἀνεύρη (ὅπερ εὐκταῖον) καὶ ἑτέρας εἰδήσεις περὶ τῆς Συνόδου ταύτης, καὶ κατατάξῃ καὶ αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων τοπικῶν Συνόδων.

Ἐγγραφον ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Μάρτιον 1871.

Μ. Ι. ΓΕΛΕΩΝ.

(Ἔπεται ἡ ἐγκύκλιος.)